

# MÕNIKORD



KAHEKSATEISTKÜMMES KORD : JUUNI 2019

## “Just sellisel heinamaal peamegi pidu...”



Jonathan Kurg näitab, kui vägev oli meie jaanipidu, mis seekord toimus juba traditsioonilises kohas Senningerbergi skaudimaja platsil 15. juunil. Luksemburgi Eesti

seltsi presidendi Meelik Mallene sõnul muutub meie jaanipidu iga aastaga üha rahvarohkemaks.

Ta tänab kõiki korralduses kaasa löö-

nud inimesi ja kõiki pidulisi loodust säästnud pidutsemise eest. “Eraldi tuleks tunnustada meie esinejaid: Laialit ja Melotorte ning nende juhendajaid, ilma kelleleta oleks

LESi jaanipidu mõeldamatu, ning loomulikult Saaremaa Löötsasid!” teatas Mallene. Fotosid tegi peol Kleio Lenzini.

Vaata fotosid lk 5

## Eesti Seltsi asutamisest möödus 20 aastat

Luksemburgi Eesti Seltsi (edaspidi: LES) asutamise ajal 1998. aastal kuulusid sinna 14 liiget, kellest enamik ei ela enam ammu Luksemburgis.

Tollal elas Luksemburgis teadaolevalt alla kümne eestlase ning suurem osa seltsi asutajaliikmetest ei olnud eestlased. Ometi sidus neid midagi Eesti riigi, selle kultuuri ja keelega.

LESi liikmeskond kasvas iga aastaga. Juba järgmisel aastal oli seltsi liikmeid 18. Täna elab Luksemburgis koos pereliikmetega vähemalt 500-600 Eestist pärit inimest, kellest 105 on LESi liikmed.

LESi loomise idee autor oli itaallasest õppejõud, tõlkija ja kirjanik Giorgio Pieretto, kes õppis eesti keele ära ning Eestit armastama Soomes elades. 1990-ndate lõpus kolis ta elama Soomest Luksemburgi, kuid armastus Eesti vastu ei lasknud ennast lahti.

LESi asutasid 1998. aastal Leila Anupõld, Marie-Paule Fischbach, Angela Garske-Koch, Margus ja Annely Lember (nemad ei ela enam Luksemburgis), Giorgio Pieretto, Giorgio abikaasa Agnes Bathory, Alain Rivière, Nele ja Roger Rowley, Jelena Aleksandrova (venelanna, kes oli varem Eestis elanud), Moonika Laanemägi, Henri Medernach ja Marc Dumont.

Edasi loe lk 2



Giorgio Pieretto 1999. aastal Luksemburgi migratsiooni- ja kultuurifestiivalil. F: erakogu

Sajandivahetusel elas Luksemburgis alla kümne eestlase, tänaseks on eestlaskond kasvanud vähemalt 50 korda

# “Meile oli oluline kogukonnavaim!”

Eelmisel aastal möödus Luksemburgi Eesti Seltsi asutamisest 20 aastat. Mari-Liis Kivioja ja Birgit Okmees palusid meenutada asutamise algust seltsi asutajaliikmetel Leila Anupõllul, Giorgio Pierettol ning Nele ja Roger Rowley'il.

Algus lk 1.

## Kuidas kõik alguse sai?

Itaallasest õppejõu, tõlkija ja kirjaniiku Giorgio Pieretto sõnul pärines temalt LESi loomise idee. 1990-ndate lõpus kolis ta elama Soomest Luksemburgi. Soomes elas Giorgio 12 aastat, olles Jyväskylä Ülikoolis itaalia keele ja kirjanduse õppejõud. Sealse ülikooli juures töötades õppis ta palju Eesti kohta ning käis korduvalt Eestis.

Giorgio tunnistas, et Luksemburgi kolides soovis ta teha midagi Eesti heaks ning hoida ühtlasi üle-val sügavat huvi meie kultuuri ja keele vastu. Sellest ajendatuna võttis ta ühendust Eesti suursaatkonnaga Brüsselis, kus oldi LESi asutamise ideest väga vaimustus. Nad aitasid seltsi loomise juures palju.

Giorgio meenutas, et ta küsis saatkonnast Luksemburgis elavate eestlaste kontakte ja ka sai need. Leila Anupõld tões, et sel ajal ei olnud kõik andmed nii piiratud ja soovitud infot sai kergemini kätte.

Edasi läks nii, et Giorgio võttis ühendust Luksemburgis elavate eestlastega ja sellest said alguse nende ühised kohtumised.

Nele Rowley meenutas Giorgio telefonikõnet, küsimusega, kas ta soovib osa võtta Luksemburgi Eesti Seltsi tegevusest. Tema häälest kostus uhkust. Nelel jätkus Giogio kohta ainult kiidusõnu. Ta väitis, et ei tea ühtegi välismaalast, kes oleks rääkinud nii hästi eesti keelt. Giorgiol on siiani väga hea hääldus, ei mingit aktsenti.

Nele pöördus meie kohtumisel lootusrikkalt Giorgio poole: „Kas sa räägid veel eesti keelt?”

Giorgio vastas veidi tagasihoidlikult, kuid ometi selges eesti keeles: „Enam ei räägi.“

## Mis oli LESi loomise eesmärk ja kes sinna kuulusid?

Giorgio sõnul oli tema huvi tutvustada Eestit Luksemburgis. Ta nentis, et tal oli eesti kultuuri ja keele vastu sügav huvi ning palju tutvusi Eestis. Samuti tõlkis ta mitmeid novelle ja luulekogusid eesti keelest itaalia keelde.

Seltsi loomise ajal 1998. aastal kuulusid sinna 14 liiget, kellest enamuse ei olnud eestlased: Leila Anupõld, Marie-Paule Fischbach, Angela Garske-Koch, Margus ja Anneli Lember (nemad ei ela enam Luksemburgis), Giorgio Pieretto, Giorgio abikaasa Agnes Bathory, Alain Rivière, Nele ja Roger Rowley, Jelena Aleksandrova (venelanna, kes oli varem Eestis elanud), Moonika Laanemägi, Henri Medernach ja Marc Dumont.

Nele sõnul olid kõik seltsi kuulunud välismaalased estofiilid.

## Kui tihti koos käidi ja mida ette võeti?

Koos käidi neli-viis korda aastas. Giorgio nentis, et LESi tegevus ei olnud vaid osasaamine eesti kirjandusest, keelest ning kontsertide külastamisest. Kord oli näiteks väga huvitav väljapanek Luksemburgi rah-



Nele ja Roger Rowley 2000. aastal Luksemburgi Migratsiooni Festivalil.



FOTOD: ERAKOGUD

LESi kohtumine Luksemburgiga mänginud Eesti jalgpallimeeskonnaga. Laua otsas vasakul istub Leila Anupõld. Vasakul pool laua ääres istuvad alates paremalt treener Tarmo Rüttili ning mängijad Sergei Terehiov ja Marko Kristal. Parem pool lauda paistab värvavaht Mart Poom (paistavad tema silmad).

## Eesti seltsi asutajad:

**Giorgio Piretto** – ta on itaalia keelde tõlkinud Eesti kirjanike Jaan Krossi, Mehisi Heinsare ja Andrus Kiviräki teoseid. Luksemburgis elab 23 aastat.

**Leila Anupõld** – oli LES-i loomise ajal TACIS-e (Technical Assistance to CIS) projektide eest vastutav ametnik mitetulundusühingus CESD-Communautare. Luksemburgis elanud 25 aastat.

**Nele Rowley** – töötas tollal Hollandi pangas (ABN AMRO Bank), tema abikaasa Roger Rowley oli juba pensionil, aga varem töötas ühes Brasiilia pangas. Nad on elanud siin juba 28 aastat.



Ühe Luksemburgi ajalehe artiklil LESi tegevusest selle algusaegadest. F: erakogu

vusraamatukogus Balti riikide kohta, mida LES üheskoos külastas. Samuti mäletas Giorgio, et kord oli Luksemburgis visiitil Eesti kultuuriesindaja Brüsselis – Tamara Luuk. Ta külastas Luksemburgi Eesti Seltsi ja rääkis väga põnevalt festivalist Venetsias.

“Meie huvi oli kokku saada, hoida koos seltsi hinge ja organiseerida üheskoos erinevate paikade külastamisi,” rääkis Giorgio. “Näiteks korraldasime ühiseid jalutuskäike metsas ja külastasime mitmeid kultuurisõnnumsi. Meie jaoks oli oluline kogukonna vaim!”

Seltsi asutamise koosolekule tuli kohale ka Luksemburgi press, kes ka hiljem avaldas artikleid seltsi tegevusest.

Leila meenutas 2003. aastat, mil president Arnold Rüütel külastas Luksemburgi ning LESi juhatus liikmed kutsuti suurthersog Henri vastuvõtule.

Giorgio sõnul toimusid seltsi kohtumised väga erinevates paikades, oma maja neil ei olnud. See raskendas teinekord ka nende kokkusaamisi.

Leila meenutas, et kohtumised toimusid ka näiteks jalgpalliplatsi ääres ühiselt Luksemburgi-Eesti matsi vaadates.

# MUL ON UNISTUS...

**Luxembourg'i I Euroopa kooli vanemas kooliastmes käivad eesti noored kirjutasi nendeeesti keele ja kirjanduse õpetaja Tiina Malti ettepanekul oma unistustest. Mõnikord avaldab valiku meie laste unistustest.**

Tiina Malt kirjutas sissejuhatuses: “Unistusi on meil kõigil vaja, olgu need siis suured või väikesed. Unistused viivad meid elus edasi, annavad liikumissuuna või panevad meid tegutsema. Lapsepõlves unistatud väike mõte võib täiskasvanueas viia suurte tegudeni. Vahel on ka unistusi, mis kunagi ei täitu, kuid mis teevad meid siiski rõõmsaks, kui mõtleme kaunitele asjadele. Positiivne mõtlemine teebki maailma paremaks paigaks.”

## “Unistustesse ei tohi ära uppuda”

**Katria Kivik, vanem kooliaste S4**

Unistused. Kõigil on neid. Sinul, minul, astronautil, kassil ja isegi presidentidil. Unistused on toredad asjad, aga nendega tuleb ettevaatlik olla. Kui sa unistad lapsena kuulsaks poliitikuks saamisest ja saadki, siis unistad Jumalaks saamisest ja arvad, et sa oledki Jumal ise. Mul ei ole midagi unistuste vastu, just vastupidi, ma unistan kogu aeg, aga unistustesse ei tohi ära uppuda, sest see võib sind muuta auaheks.

Inimesed unistavad mõnikord väga erinevatest asjadest, me olemes ju kõik erinevad. Mina unistan praegu koera võtmisest. See noor neiu, kes su vastas bussis istub, unistab võib-olla ilusast noormehest. President unistab võib-olla sellest, kuidas tal õnnestub korraldada kümne aasta kõige parem vastuvõtt ja õpetaja unistab võib-olla lemmiklajaja kontserdist.

Minul on unistusi olnud palju, on praegu ka. Vahepeal, kui ma väike olin, tahtsin saada rokklauljaks, siis tahtsin saada gootiks jne. Aga alati olen ma jõudnud sama unistuse juurde tagasi, olen terve elu tahtnud saada loomaarstiks. Ma olen juba tegelikult mõelnud, kuidas ma raha teeniksin, et saada oma kliinik ja mõelnud, milline mu tulevikumaja välja hakkab nägema. Olen unistanud, et saan suurena veterinaaria autasu aasta kõige keerukama operatsiooni puhul või aasta kõige sõbralikumaa arsti tiitli.

Kuna ma tahan väga heaks loomaarstiks saada, siis mõtlesin, et tuleb vara alustada ning mina ja mu pere hakkasime mulle loomade anatoomia õpikut otsima, et saaksin natuke uurida. Me otsisime mitu aastat ja lõpuks ma arvasin, et ma ei saa õpikut ülikoolini. Siis aga tuli mu emale külla üks ta parimad sõpru, kes töötab Eesti Maaülikoolis. Ta rääkis, et ta oli hiljuti saanud paar eksemplari kõige uuemast anatoomiaõpikust, mida ta oli aidanud toimetada. Ma rääkisin talle, et tahan saada loomaarstiks ja kuu hiljem saabus meie postkontoris pakk! Mu vanemad aitasid mul selle lahti teha ja niimoodi täituski üks minu suurimaid unistusi.

Samuti tahan ma rääkida ühest teisest suurest unistusest, mis täitus. Neli aastat on minu lemmiklajaja olnud üks Ameerika kantrilaulja, Brandi Carlile. Vaatasin tihti ta veebilehte, et kas ta annab Euroopas kontserte. Alati olid need Londonis ja peaaegu läbi müüdnud. Minu 12. sünnipäeval andsid mu vanemad mulle naeratades ümbriku ning ma tegin selle lahti. Seal oli kirjutatud, et mu vanemad olid ostnud kaks piletit ühele Brandi Carlile'i kontserdile, mis tähendas, et mina ja mu ema läksime LONDONISSE! Ja ainult selleks, et kuulata mu lemmikaristi. Kontsert oli vinge ja see ei lähe mul eales meelest.

Kõik unistavad paljudest asjadest ja mõned nendest unistustest täituvad, tuleb ainult lootat! Ära anna oma unistuste suhtes kunagi alla!

Ma ei oska täpselt öelda, millest inimesed unistavad. Igatüüsi erinev ja tema soovid sõltuvad elust, mida ta praegu elab. Paljud unistavad kuulsusest ja rahast. Need aga, kelle kodumaa on praegu sõjas, soovivad kindlasti maailma rahu, turvalisust enda ja oma pere jaoks. Igatüüsi tahaks ju elada rahuliku elu, et saaks lähedastest rõõmu tunda. Nad soovivad kas või kõige lihtsamaid asju, nagu hommikusöögi söömise koos oma perega, ema ja isaga. Linnulaul õues, väikse venna imelikud hääletsused...

Meie unistused sõltuvad sellest, mis me elus parasjagu toimumb. Kui ma väike olin, ei osanud ma midagi suurt soovida, peale selle, et saada endale kogu maailma kommid, või siis saada koduloomaks dinosaurus ja kutsikas. Ka soovisin ja soovin ikka veel, et mu vanemad kunagi ei tülitseks ja et kodutööd ennast ise valmis teeks. Kindlasti oli unistusi veel palju, aga mu vana aju neid kõiki ei mäleta.

Kui nendest on mõned ka täitunud, siis ma ilmselt ei tea enam, millised need olid. Ma olen igatahes kasvanud, ja tean nüüd, et dinosaurust koduloomaks ei saa, ilmselt võib ka maailma kommikogu ära unustada. Kutsika jaoks peab veel natukene ootama, kuni olen lõpuks saanud vanemad ära hüpnotiseerida. Kuid maagilisi võimeid pole ma veel kahjuks saanud... Aga täitunud unistus on ju see, et algkoolis ei olnud mu hindend üldsegi halvad!

Teismelisena unistan ma asjadest, mida on täitsa võimalik saavutada, aga... Jah, siin on suur aga. Nende unistuste täitumiseks peaksin väga palju vaeva nägema, aga nagu mõned teavad, olen väga laisk. Lihtsalt unistamine on kergem, nii et jään praegu selle juurde. Võib-olla homme siis...

Ma unistan päris palju oma tulevikuist. Suurena tahaksin õppida heas ülikoolis, saada selline töö, millega teenib hästi ja mis mulle ka meeldiks. Sooviksin ilusat korterit, kutsikat, teha sõpradega reise nõudlikesse kohtadesse, minna poplauljate kontsertidele.

Mis on mu suurim unistus praegu? Ilmselt see, et eluratas veereks kergelt, ilma küngete ja aukudega. Ka seda, et inimesed saaksid egoismist ja södimisest üle, ja et me saaksime nautida rahuliku elu. Veel soovin, et kõigi inimeste südamedelähedamad unistused täituksid.

Unistama peab alati, isegi kui kõik neist unistustest ei täitu. Eks mõni ikka lõpuks täitub.

## Katria Velicka, vanem kooliaste S3

Igal inimesel on unistused. Need on meil selleks, et midagi saavutada, milleski paremaks saada, aga vahel unistatakse ka lihtsalt lõbu pärast.

Inimesed võivad unistada väga erinevatest asjadest. Mõni unistab mõne uue asja saamisest, mõni unistab reisimisest või hoopis maitsvast toidust.

Üks minu kõige suurem unistus on saada restorani kokaks. Mulle meeldib süüa teha ja uusi retsepte proovida. Ema ja isa on mu kokkamist alati kiitnud ja sealit tulgi mul see mõte.

Mul on olnud mitmeid unistusi, näiteks tahtsin endale väikest õde, soovisin ka lemmiklooma ja elada oma vanaemaga koos.

Kõik mu unistused pole siiski täitunud ja see ei pruugi mulle meeldida, aga alati ei saa kõike ja sellest pole viga, kuna ka praegu on hea, aga unistused ja unistamine viivad inimesi elus edasi.

## Joosep Levertand vanem kooliaste S3

Mul on palju unistusi, mida ma tahaksin teostada. Üks minu unistustest oleks minna süvamerre, et vaadata ja uurida erinevaid kalu, kes seal elavad. Koht, kuhu ma lähaksin, oleks Mariiaani sügavik. See on maailma sügavaim koht, mis asub Vaikses ookeanis, Mariaani saarte lähedal. Mariaani sügavik on peaaegu üheteist kilomeetri sügavune. Süvamerre ei saa nii lihtsalt sukelduda, selleks tuleks läbida vastavad kursused.

Olen käinud klaaspõhjaga laevaga merel koralle vaatamas. Oleks veel põnevam minna ise vette kalu lähemalt uurima. Eriti huvitavad mind head. Nad on võimsad ja vägevad olendid. Neid nähes võib tunda ohtu, aga tegelikult ründavad nad ainult siis, kui inimene neid ründab. Tahaksin neist teha dokumentaalfilmi, siis saaksin reiseida ja neid vaadelda.

Selleks, et oma unistuste täide viia, tuleb mul kõvasti õppida.

## Mihkel Villenthal, vanem kooliaste S3

Unistusi on vaja selleks, et olla rõõmus ja et asjad täide läheksid. Näiteks, kui sa tahad endale arvutit, siis see on sinu suur unistus ja sa väid loodad, et see täitub. Enamasti unistavad inimesed asjadest, mis teevad neid rõõmsaks ja mis on neile kasulikud.

Mul on olnud palju unistusi. Kui ma väike olin, tahtsin endale koera ja palusin seda jõuluvanaalt, aga kahjuks ta ei toonud mulle lemmiklooma. Teismelisena unistan uuest arvutikraanist ja kogun selle hankimiseks raha. Unistuste täitumise võib aga võtta kaua aega. Minu tuleviku suurim unistus on saada rikkaks ja osta ilus maja.

Teismelisena unistan uuest arvutikraanist ja kogun selle hankimiseks raha. Unistuste täitumise võib aga võtta kaua aega. Minu tuleviku suurim unistus on saada rikkaks ja osta ilus maja.

Mis on mu suurim unistus praegu? Ilmselt see, et eluratas veereks kergelt, ilma küngete ja aukudega. Ka seda, et inimesed saaksid egoismist ja södimisest üle, ja et me saaksime nautida rahuliku elu. Veel soovin, et kõigi inimeste südamedelähedamad unistused täituksid.

# Meie andekad lapsed

**Kui te elate Luksemburgis või selle ümbruses, teil on üks või mitu last ning te loete praegu seda artiklit, siis on suur tõenäosus, et teie laps või lapsed on andekad. Kristina German seletab lähemalt.**

Luksemburgis ja selle lähiumbruses elab hinnanguliselt ligi 200 Eesti taustaga last. Andekust uurivate teadlaste väitel on ligi 15% lastest potentsiaalselt andekad. Seega umbes 30 siinkandis elaval Eesti lapsel võib avalduda erinevaid andekuse vorme.

## Mis on andekus?

Mis siis üldsegi on andekus ja kuidas seda ära tunda? Kahjuks on sõna andekus eesti keeles veidi eliitimaiguliseks muutunud. Võib-olla tulevad mõnele silme ette eliitkoolid ja olümpiaadid, ennast oimetuks õppimine ja püüd olla iga hinna eest parem. Tegelikuses ei pruugi see nii olla.

Andekuse uurimine läheb tagasi 19. sajandisse, mil aegamisi arenes välja inimeste üldise vaimse võimekuse mõõtmine IQ testidega. Võib-olla mõned lugejad on seda isegi teinud ning mäletavad ka tulemuste jagunemist: 68% inimeste IQ on vahemikus 85–115. Üle 130 on IQ umbes kahel protsendil inimestest. (*Hiljutit kogus Inglismaal elav 13-aastane, Indias sündinud tüdruk Suryanshi Ranjan IQ-testiga 162 punkti, mis on kaks punkti rohkem, kui kogusid füüsikud Albert Einstein ja Stephen Hawking. Tüdruk tahab saada pop-täheks – Mõnikord.*)

Erinevaid laineid läbides on andekuse uurimine jõudnud sinnamaale, kus andekust vaadatakse koosmõjus keskkonnaga, mitte vaid kaasasündinud geneetilise faktorina. Näiteks Francois Gagné järgi ei ole andekus ja talent mitte sünonüümid, vaid andekus on sünümpärase eeldus, mis harjutamise ja õppimise käigus võib edasi areneda talendiks. Väga tavaline on rahvalik arusaam, et kui inimene on mingil alal andekas, siis see kindlasti ühel või teisel eluetapil avaldub. Tegelikult see päris nii lihtsalt ei käi ning on uurimusi, mis näitavad, et tänapäeva koolisüsteemis jäävad märkamatuks ligi pooled andekatest lastest.

## Probleemne või andekas laps?

Miks jäävad need lapsed õpetajatele (ja ka lastevanematele) märkamatuks? Sellel võib olla mitmeid põhjuseid. Vahel on lapsi, kes ise tunnevad, et nende võimed ületavad teiste omi ja selleks, et gruppi sulanduda, hoiavad nad oma võimed meelele peidus. Seda teevad enamasti tüdrukud varajases puberteedis, kui neile gruppi kuulumine akadeemilisest edukusest olulisemaks muutub.

Teine suur grupp lapsi, kes on väga loovad ja andekad, kuigi see akadeemilises kontekstis ei kajastu, on need, kelle suhted on tihti konfliktid, kuna nad sageli kahtlevad autoriteedis ja võivad näida ebaviisakate ja taktitudetuna. Need on lapsed, kes on koolisüsteemis pettunud, sest kool ei ole ära tabanud nende võimeid ning need on jäänud rakendamata.

Tihtiipeale on märkamata jäänud võimed sellised, millele tavakoolis väga rõhku ei panda – näitlemine ja tantsimine, muusika, kujutatav kunst. Samas on ka leitud, et talendid nen-



Vanemad võiksid rohkem lapsi usaldada selles, mis neile meeldib, aga võiksid ka neile tutvustada võimalikult rohkem tegevusi, et nad saaksid leida, mis neid huvitab.

delt eluvaldel saravad enamikul juhtudel vaid siis, kui nende erist annet on tähele pannud ja soodustanud pere ja lähedased.

Võib kõlada uskumatult, et lapse halva käitumise taga võiks olla andekus. K uid kui järele mõelda, on see loogiline – laps, kes ei ole koolis võimetekohaselt rakendatud, hiilgab halva tähelepanuga ja kipub unistama; ülimalt arenenud õiglustunde pärast julgeb küsimärgi alla panna autoriteete (nii õpetajaid kui ka lapsevanemaid) ja vaidlustab seepärast ka reegleid ja kombeid.

Andekatel lastel on tihti peale ka kõrgem aktiivsusetase ning vähesem unevajadus kui teistel samaaastastel. Paljud eelkirjeldatud jooned sobivad ka kirjeldama aktiivsus-tähelepanuhäirega (ATH) last. Siin on siiski üks suur oluline vahe – kui ATH-laps on kõrgema aktiivsusetasega ning ta tähelepanu on pea kogu aeg häiritud, siis andeka lapse puhul on see veidi teisiti – kui andekale lapsele anda talle huvipakkuv teema, siis võib ta end sellega tegelema unustada tundideks.

Topelt-erivajadustega lapsed on järgmine suur grupp, kus andekust tihti peale ei märgata. Lugejate jaoks on oluline erand – andekad võivad tihti peale märkamatuks jääda.

Tean isiklikult kogemusest Tihtiipeale on märkamata jäänud võimed sellised, millele tavakoolis väga rõhku ei panda – näitlemine ja tantsimine, muusika, kujutatav kunst. Samas on ka leitud, et talendid nen-

rääkida näite, mis on küll õnneliku jätkuga. Tänu vanemate ja sõprade igakülgsele toetusele on lugemis- ja kirjutamisraskusega noormees, kes mitmeid eri ametid proovis, edukalt sisse saanud ühte mainekasse filmikooli Põhjamades, kus juba tema sisseastumiseksamiteks tehtud lühifilm on võitnud mitmeid rahvusvahelisi auhindu. Enamasti küll juhtub kahjuks see, et lugemisraskused kõigutavad lapse enesehinnangut ning seetõttu võivad tema võimed märkamatuks jääda, sest ta ei püüagi edu saavutada.

Elust on ka vastupidiseid näiteid – eriline anne on nähtav kõigile, kuid vanemate surve ei lubata lastel sellega tegeleda. Toon ühe kurva näite, mille rääkis minu kaastudeng ülikooli seminaris – pere ainus laps käis muusikakoolis, kus ta õppis klaverit. See meeldis talle väga ja üsna pea sai selgeks, et tüdrukul on absoluutne kuulmine ning ülimalt erakordne anne vaid korra kuulnud muusikapala täpselt järele mängida. Matemaatikaõpetajast ema alguses küll toetas lapse muusikaõpinguid, kuid mida rohkem laps sellele aega pühendas, seda halvemaks suhted kodu läksid. Koolis tunnustas muusikaõpetaja lapse annet ning rääkis ka vanematele, et sellist annet ei tohiks raisku lasta. Kõrgelt haritud vanemad aga arvasid, et muusikaõpingud ei tooks täiskasvanuks saamisel küllalt raha sisse ning mõjutasid selles ka last. Lõpuks jättis tütarlaps muusikakooli katki ning rääkis ka ise õpetajatele, et parem on majandust õppida ning ta ei

**Näiteks Francois Gagné järgi ei ole andekus ja talent mitte sünonüümid, vaid andekus on sünümpärase eeldus, mis harjutamise ja õppimise käigus võib edasi areneda talendiks.**

soovi enam muusikaga tegeleda, sest sellega ta tulevikus ennast ära ei elataks. Vahetundides käib tütarlaps tihti peale salaja muusikaklassis, kus mängib kõige imelisemaid klaveripalasi.

## Mida teeb kool ja mida saavad teha lapsevanemad?

Nii nagu Eestis, on ka Luksemburgis seadusesse sisse kirjutatud erilisel andekate õpilaste toetamine kooli poolt. Eriti põnev on see, et selle õppeaasta alguses (2018/19) rajati siin ka asutus, mis peaks aitama erakordselt andekaid lapsi – Centre du suivi des enfants et jeunes intellectuellement précoces (CEJHP).

Asutus on veel lapsekingades, kuid plaamid on suured. Sel kooliaastal plaanitakse aidata 150 erilisel andekat last. Esmajoones hakatakse välja koolitama õpetajaid, et ära tunda andekaid lapsi. Õpetajatele antakse nõu, kuidas andekaid klassiruumis koos teiste lastega õpetada. Esialgul on

rõhk sellel, et erilisel andekad saaksid tavakoolis hakkama ning saaksid koolitarkusest kasu tavaklasside koosseisus olles. Nõu antakse ka lapsevanematele, kuidas oma andekaid lapsi juhendada ning neid emotsionaalselt toetada.

Praegu küll tundub, et Luksemburgi riik on läinud nõ veidi vanamoodsa andekuse defineerimise peale – CEJHP huviväärts on vaid lapsed, kelle IQ on 130 või üle selle. Limpertsbergi algkoolis on näiteks tuvastatud kaks erilisel andekat last. Nemand sõidutatakse kaks korda igal nädalal pärastlõunati mujale nende tasemele vastavale õppetööle – enamasti on need projektioõpetunnid näiteks Mudamis või Philharmonie's.

Andekate laste uurija Eestis Viire Sepp aga rõhutab just selle andekuse äratundmist, mida IQ-ga ei saa mõõta. Kodus peaksid vanemad silmad lahti hoidma ja suunama oma lapsi paljude erinevate hobide juurde. Klaverivirtuosi ei saa inimesest, kes pole kunagi klaverit mänginud. Ratsutajast ei saa lapsest, kes pole kunagi hobust näinud.

Samas ei ole hea ka liigne sund. Kui on näha, et puberteedias laps enam ei soovi tegeleda hobiga, mis tal väga hästi välja tuleb, ei tohiks teda selleks konfliktiselt sundida. Rahulik lapsega arutledes jõuab ehk muu tore hobini – peaaegu, et tal oleks rõõm sellega tegeleda.

# Seal laupäevaõhtusel lõhnavad kased

Kleio Lenzini fotoreportaaz eestlaste jaanitulest Senningerbergis 15. juunil



Ei selliseid küll maailmas kusagil leidu ehk Meloodilised Tordid oma täies hiilguses ja ilus (vasakult): Tiia Uibo, Liina Teras, Mairis Minka, Anella Aasmaa, Marina Nurming, Tea Reinvald, Piret Jurtšenko, Mari-Liis Kivioja, Kai Gregori, Imbi Väli, Eve Piisang, Anneli Aken.



Õvaukuses lauludest helisev nurm ajas unistama isegi kõige väiksemad. Emale poseerib oma kõige armsama näoga Klaara Lenzini.



Ei tea, kas kultüüriaga nooruke sõjamees sa, tuled üldse kunagi meie jaanitulele? Sophie Helena Akent püüab iohutada Clara Miralda Horst ei maksa norutada, me ööd on nii valged ja kuluvad ruttu



Võiks mõelda, et kõikide mõtteid ja toiminguid on sidund see tööde- ning rüümedeküllane päev, aga ei, vaid Kolmõpuuri tants on hoopis see! Esiplaani seljaga LESI veteranid Nele ja Roger Rowley, poevad nende eest Lii Vilenthal (vasakul) ja Kaire Kippar. Taga paistab triibulises kleidis Berit Pajula ja tema taga Marili Mannik.



Oh, tõmba ja sikuta linalakk-neid! Jaaniõhtu suurima noosi saamist juhib kõrvalküljel nii kenasti andekusest kirjutanud Kristina German. Eelviimasena tirijate reas hindab Kristina andekust tiimi juhina tema abikaasa Fabien. Tema ees ootab ainult käsklust Erkki Põlme. Liina Teras vaatab arusaamatuses pealt.



Et linalakk-neid püüda me saame ja seda juba noorelt tüestavad (paremat) Miikael Miller, Horret Stig Must ja Keir Stenar Must. Solidaarsusest aitab neid Laura Paris.